WIKIPEDIA

Votisk

Votisk er et språk som hører til de østersjøfinske språkgrenen i den uralske språkfamilien.

Innhold

Etymologien til etnonymet

Dagens situasjon

Grammatikk

Å studere votisk

Litteratur

Etymologien til etnonymet

Ordet *vatja* har samme bakgrunn som finsk *vaaja* eller *kile* tai *sauva*. Det samme ordet har også blitt brukt som inngruppenavn av en del samer, *vuowjoš* og om det gamle stedsnavnet *Vaiga* i østre deler av Estland. Russiske krøniker nevner voterne allerede på 1000-tallet, de blir der kalt водь (vod'). I moderne russisk er navnet på votisk водский язык (vodskij jazyk) og votere er водский (vodskij). Det finske ordet for votisk og votere er *vatjan kieli* og *vatjalaiset*.

Dagens situasjon

Votisk er et alvorlig truet språk. Etter den sovjetiske folketellingen var det i 1989 62 personer med votisk som morsmål. I 1998 var det bare 30-40 som hadde votisk som morsmål. De bodde i Ingermanland langs bredden av Laukaanjoki. Sommeren 2003 var det rundt 10 personer som snakket votisk. Den yngste taleren var født i 1935, og språket blir ikke lenger lært av barn. Voterne har alltid vært et relativt lite folk, og på 1800-tallet var det ikke mer enn 5 000 av dem.

Grammatikk

Votisk har mange trekk som skiller det fra de andre østersjøfinske språkene. En forskjell er lydovergangen k → tš /ʧ/ foran fremre vokaler, jf. *tšentšä*, fi. 'kenkä', "sko", *mätši*, fi. 'mäki' "bakke", *retši*, fi. 'reki' "slede" og *tšeeli*, fi. kieli "språk". Selve lydovergangen er vanlig nok, vi har det samme i vestnorske dialekter og i svensk: (*köpa* [ʧø:pa]), og i italiensk (*centro* [ʧɛntro]).

Votisk har en mer omfattende stadieveksling enn det vi finner i finsk, i tillegg til klusilene (lukkelydene) *p*, *t*, *k* gjelder det klusilforbindelser, affrikater og, lang *s*. Jf. *idgön*, fi. 'itken' "jeg gråter", *pezäD* fi. 'pesät' "reirene", *laizgaD* fi. 'laiskat' "de late", *püsüD* fi. 'pyssyt' "geværene", *redžeD* fi. 'reet' "sledene" og *mädžē* fi. 'mäen' "bakkens". Her er *-dg-*, *-z-*, *-zg-*, *-s-*, *-dž-* svakt stadium av *-tk-*, *-s-*, *-sk-*, *-ss-*, *-tš-*.

I vestvotisk har *h, k* falt bort i slutten av ordet (som det også har gjort i finsk), men i østvotisk er de bevart, f.eks. *annetɢ*, fi. 'annet' "gi!", *kasõɢ* fi. 'kaste' "dogg", og *pereh* fi. 'perhe', "familie" . Også suffikset for første person singularis i verb, *-n*, har falt bort, og sluttvokalen er forlenget, f.eks. *annā* fi. 'annan' "jeg gir" og *johsī* fi. 'juoksin' "jeg løp", med lang final *a* og *i*. Alle nasaler har falt bort der de sto før klusil i trykksvak stavelse, f.eks. *paratan* fi. 'parannan' "jeg forbedrer", stamme **paranta-*, og *suurõpi* fi. 'suurempi', større.

Å studere votisk

Det er mulig å studere votisk som del av et studium i østersjøfinsk, ved universitetene i Helsingfors, Joensuu, Jyväskylä og Tartu.

Litteratur

- Adler, Elna ja Merle Leppik: Vadja keele sõnaraamat. Tallinna: Signalet, 1990, 1994; Tallinna: Eesti teaduste akadeemia, Eesti keele instituut, 1996, 2000.
- Ariste, Paul: A grammar of the Votic language. Bloomington, Indiana: Indiana University, 1968.
- Kettunen, Lauri: Vatjan kielen äännehistoria. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 185. Helsinki, 1930.
- Kettunen, Lauri: Vatjan kielen Mahun murteen sanasto. Castrenianumin toimitteita 27. Helsinki, 1986.
- Kettunen, Lauri ja Lauri Posti: Näytteitä vatjan kielestä. Suomalais-ugrilaisen seuran toimituksia 63. Helsinki: Suomalais-ugrilainen Seura, 1932.
- Laakso, Johanna: Vatjan käänteissanasto. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 49. Helsinki: Suomalais-ugrilainen seura, 1989.
- Lauerma, Petri: Vatjan vokaalisointu. Helsinki: Suomalais-ugrilainen seura, 1993. ISBN 951-9403-57-4.
- Posti, Lauri: Vatjan kielen Kukkosin murteen sanakirja. Helsinki: Suomalais-ugrilainen seura, 1980.
- Salminen, Väinö: Runonäytteitä Vatjan kielestä. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 1928.
- Tsvetkov, Dmitri: Vatjan kielen Joenperän murteen sanasto. Helsinki: Suomalais-ugrilainen seura, 1995.
- Viitso, Tiit-Ren: Vadja keele Luutsa-Liivtšülä murraku fonollogia. Emakeele Seltsi aastaraamat VII. Tallinna, 1961.

Hentet fra «https://no.wikipedia.org/w/index.php?title=Votisk&oldid=18717215»

Denne siden ble sist redigert 22. jul. 2018 kl. 19:55.

Innholdet er tilgjengelig under Creative Commons-lisensen Navngivelse-Del på samme vilkår, men ytterligere betingelser kan gjelde. Se bruksvilkårene for detaljer.